

Norge bak på global rangering

VAKKERT: God levestandard, høy levealder, gratis helsetilbud og relativt små forskjeller er blant årsakene til at Norge gjør det godt i ulike globale rangeringer. Vakker og ren natur som her i Svolvær, er en bonus. Forsker advarer mot å legge for mye i disse rangeringene. Foto: Marianne Lovland/NTB scanpix

LISTER: Norge kåres stadig til landet med best velstand og beste land å leve i. 2017 starter imidlertid med en global indeks om utviklingspolitikk der Norge er dårligst i Skandinavia.

GEIR OVE FONN
geir.ove.fonn@vl.no

Er Norge i ferd med å miste grepet om globale kåringer? Fjoråret sluttet med at Norge mistet førsteplassen vi har hatt sju år på rad som «verdens beste land å leve i». Denne gang rykket New Zealand forbi på Velstandsindexen, utarbeidet av britiske Legatum Institutes.

Nå er årets første av mange globale rangeringer kommet: Commitment to Development Index 2016 (CDI), fra den prominente amerikanske tenketanken Center for Global Development.

Den rangerer 27 av verdens rikeste land etter hvordan deres politikk bidrar til å styrke miljø og utvikling for de fem milliarder menneskene som lever i verdens fattigste land.

PLASSERINGER 2016

- Norge blant fem land med full pott på Freedom House sin liste over demokrati og frihet.
- Tredje beste land for jenter, ifølge Redd Barna-liste.
- Tredjeplass på det globale likestillingsbarometeret fra World Economic Forum.
- Andre plass på Velstandsindexen fra britiske Legatum Institutes.
- Mest fornøyde arbeidstakere i Europa (Randstad).
- Nummer tre på World Press Freedom Index.
- Øverst på FN-indeksen over menneskelig utvikling.
- Men: 38. plass på klimarangering (Germanwatch).

Sjetteplass for Norge er sva-kest av de skandinaviske landene. Listen toppes av Finland, foran Danmark og Sverige. Også Frankrike og Portugal rangeres som bedre enn Norge.

En av grunnene er at Norge med sin store olje- og gassproduksjon, skårer dårlig på miljø. Vi får pluss på sikkerhet for liten våpeneksport. Der får vårt naboland Sverige bunn plass, på grunn av stor og eksportrettet våpenindustri.

Én pallplass. CDI-indeksen synes nærmest skreddersydd for et land kjent som «humanitær stormakt» og «best på bistand». Norge er imidlertid bare topp tre på ett av sju kriterier: migrasjon. Her får Norge ros for god integrering og vilje til å ta imot flyktninger, samt generell åpenhet for migranter.

Norge rangeres bare som femte best på bistand, selv om vi etter Sverige er det landet som gir størst andel av BNI til bistand:

– Kvaliteten på Norges utviklingshjelp er imidlertid bare gjennomsnittlig. Norge kan forbedre sin score ved å offentliggjøre informasjon om langsiktige bevilgninger til mottakere av bistanden, og ved å fremme bistand i land der Norge har vist at de har en komparativ fordel, er bedømmelsen fra den amerikanske tenketanken.

På denne indeksen rangeres bare tre av 27 land som dårligere enn Norge på hvordan handels-tiltak fremmer utvikling for fattige. Norge får kritikk for å være kostnadskreven for handels-partnerne, med et betydelig dokument-byråkrati.

Tenketanken anbefaler færre restriksjoner på utenlandske

aktører som vil tilby service-tjenester i Norge. Dessuten får Norge kritikk både for høy tollnivå og kvotebegrensninger på import av produkter fra utviklingsland, spesielt på landbruksvarer som kjøtt og meieri-produkter.

Disse merkene går rett inn i en politisk debatt med store uenigheter, og illustrerer at globale indekser ikke er noen fullt ut objektiv og ufeilbarlig fasit.

Advarer. Økonomiprofessor Kalle Moene forstår at slike rangeringer er populære og skaper oppmerksomhet, men advarer mot å legge for mye i dem:

– Det er en voldsom etterspørsel etter å rangere land på ulike felt, men slike lister er ingen fasit på for eksempel hvilket land som er best å leve i. Ofte er forskjellene mellom de landene som gjør

det best, så små at de ikke gir noe godt grunnlag for innbyrdes rangering, sier Moene.

Sammen med to kolleger undersøkte han for noen år siden tre kjente globale indekser i rapporten *Tyranniet i internasjonale rangeringslister*. De fant at det var ganske tilfeldig hvor landene havnet på listene, der vektning av enkelte indikatorer kan gjøre store utslag.

– Slike indekser er en populær snarvei til å trekke konklusjoner, men de egner seg ikke til å rangere innen grupper av rike eller fattige land. Grunnet for listene er ofte ikke imponerende, men de gir en oversikt over grove utviklingstrekk mellom land og i verden, sier Moene.

Nordisk modell. Nordiske land gjør det gjennomgående svært godt på globale rangeringer som har med velstand, utvikling, demokrati og frihet å gjøre. Moene påpeker at dette henger sammen med den nordiske modellen.

Den kjennetegnes av et omfattende, skattefinansiert offentlig velferdstilbud med gode trygdeytelser og gratis helse- og skoletilbud, lave inntektsforskjel-

”Grunnlaget for indeksene er ofte ikke imponerende, men de gir en oversikt over grove utviklingstrekk mellom land og i verden.”

Professor Kalle Moene, UiO

ler, høy sysselsetting for begge kjønn, høy fagorganisering og samarbeid mellom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner. – Dessuten har Norge fått dra-hjelp til toppllasseringer på ulike indekser fordi vi har hatt store oljeinntekter, og dermed høy inntekt per innbygger, påpeker Kalle Moene.

«Verdens beste». For politikere ved makten er gode plasseringer gull verdt. I 2015 skrev for eksempel statsminister Erna Solberg dette på Facebook etter at Norge ble kåret til verdens beste mødreland av Redd Barna: «Jeg er stolt av at Norge er verdens beste land å være mamma i».

Mest medieomtalt i Norge er FNs indeks for menneskelig utvikling (HDI), som måler velstand ved blant annet å se på levealder, helse, utdanning og inntekt. Norge har havnet på topp 12 av 15 ganger, gjerne med tilføyelsen «verdens beste land å leve i».

– Politikere og andre legger for mye i den innbyrdes rangeringen mellom rike land. UNDPs HDI-indeks sier for eksempel ikke noe om viktige forhold som økonomisk ulikhet innbyrdes i land, og fordelingen av levekår i be-folkningen, sier professor Moene, som er leder av Senter for studier av likhet, sosial organisering og økonomisk utvikling (ESOP), ved Universitetet i Oslo.

VELKOMMEN TIL IKO- KURS I FEBRUAR

Prismetseminar

6. februar Om frivillighet og trosopplæring. Hvordan organiseres den, og hva betyr fellesskap og integrasjon for frivilligheten?

MisjoNært eller nokså fjernt ...?

8. februar Hvordan lykkes med å integrere misjon i trosopplæringen? Og hvordan gjøre misjon konkret for dagens unge?

Babysangkurs

9. - 10. februar Grunnleggende kurs i babysang som trosopp-læring. For ansatte og frivillige.

Påmelding og mer informasjon om aktuelle kurs finner du på

iko.no/kurs

Ny Prismet-bok!

Felleskap og organisering. De frivilliges rolle i trosopplæringen (IKO-Forlaget 2017).

Kjetil Fretheim (red), Håkon Lorentzen og Sverre Dag Mogstad.

Pris: 379,-

iko
KIRKELIG PEDAGOGISK

Tlf: 22 59 53 00
post@iko.no